

Великият митрополит Андрей

АНДРЕЙ ВЕЛИЧКИ

Първият митрополит на Българската епархия в Америка, Канада и Австралия

СТЕЛА ДАВИДОВА

Моят съвет към Вас е този: “Недейте говори за никого лошо. Не слушайте нищо лошо и не виждайте нищо лошо. Говорете, слушайте и гледайте само доброто. И Бог ще Ви даде благодат.”

Това са думи от последното отеческо послание на Андрей Велички - великия архиепие на българската православна църква в Америка, Канада и Австралия.

В Америка и до днес го наричат “Великият Дядо Андрей”. Не само обикнове-

ни православни миряни, но и най-бележити личности на 20 век са били в пряк контакт с него.

Рузвелт, Айнщайн, Виктор Емануел Трети - баща на царица Йоана, Хемингуей, Стайнбек, Марлон Брандо, режисьорът Копола – всички те са търсели съветите му, смятайки го за един от най-безпристрастните личности в света. Световно известни българи като Джон Атанасов, Борис Христов и други са били негови чести гости. Защото сърцето на Дядо Андрей е било изпълнено с милосърдие към всички, не на последно място и към сънародниците си.

КОЙ Е ДЯДО АНДРЕЙ?

На 31 декември 1886 година в ботевградското село Врачеш се ражда дете с необикновен духовен дар. Наричат го Стоян Петков и чичо му, Петър Цанов, който е свещеник, го кръщава в местната църква. В семейството, в което израства малкият Стоян, са прилагани даровете на Светия Дух. “Любов, радост, мир, дълготърпение, благодат, милосърдие, вяра, кроткост, въздържание.” (Гал.5:22) Кръстникът на Стоян, чичо му Петър Цанов, не само че възстановява светата обител “Св. 40 мъченици”, но откупува от турските заплата главите на Ботевите четници и заедно с местния свещеник тайно ги заравят в двора на църквата в с. Скравена. Това е причината малкото селище Орхание да бъде наречено Ботевград. Другият чичо на малкия Стоян е йеромонах Никифор. Той е съратник на Васил Левски и игумен в манастира “Свети Илия” - огнище на просветна и революционна дейност през Възраждането. И третият чичо, с псевдоним Боянски, е изтъкнат възрожденец. Бил е учител и четник в четата на Ильо войвода.

ПО ПЪТЯ НА ДУХОВЕНСТВОТО

През 1903 година Стоян Петков е приет в Софийската духовна семинария, която завършва в 1909 г. По-късно е студент в Историко-филологическия факултет на Софийския университет, а от септември 1911 г. е студент в Московската императорска духовна академия. След завършване на академията става професор в частен университет в Петербург.

По време на Първата световна война се записва доброволец в руската армия като санитар. Награден е с ордените “Св. Георги” и “Св. Станислав” за усърдна служба. Революцията в Русия принуждава будния българин да се завърне в България, където работи отначало като секретар, а по-късно и като инспектор в отдела по вероизповеданията в Министерството на външните работи. Преподава омилетика, (наука за църковното красноречие) и руски език в Софийската духовна семинария. От 1926 до 1929 г. е началник на културно-просветния отдел на Светия синод.

През 1928 година Стоян Петков е постриган в монашество с името Андрей в Черепишкия манастир “Успение Богородично”. След три месеца е ръкоположен за епископ с титлата “Велички”. По-късно е викарий на Варненския и Преславския митрополит Симеон.

През декември 1937 година Андрей Велички заминава за Америка.

Епископ Велички е първият управляващ Светата българска православна църква в Америка, Канада и Австралия.

В земите отвъд океана митрополит Андрей бързо става популярен и обичан заради възгледите, които проповядва.

“С църквата политика не бива да се прави. Тя принадлежи на всеки православен българин. Мен отрупват с много политически внушения... Ние изслушваме всички и всичко, но винаги ще помним, че сме служители на Бога, на Христовата Църква и имаме само една цел – да градим Божието Царство на Земята.”

Това са идеи, които защитава през целия си живот. Често обвиняван, Дядо Андрей не се е бранил, продължавал е мисията си на апостол Христов сред грешния свят. Една от най-големите заслуги на Андрей Велички е регистрирането на българската епархия в съгласие с гражданските закони на църковния събор в Бъфало през 1949 г. Светият синод обявява това за нарушение на църковния канон. Великият Дядо Андрей не унищожава направената регистрация и българите в Америка и до днес я ползват както като църковен канон, така и като светски закон. Пословична прозорливост и търпение Дядо Андрей проявява през 1965 година, когато Светия синод разцепва епархията ни в Америка на три, като го оставя за епархийски митрополит на Ню Йорк. За да запази епархията и нейните имоти, той прави специален крепостен акт за имотите на ул. 101 в Манхатън и ул. 50 в Ню Йорк, “за да не могат без контрола на другите църкви и техните представители да бъдат ограбени имотите”.

Предвидливостта му е възградена. През 1989 г. Светият синод възстановява отново целостта на единната ни епархия в Америка. През 2000 г. Върховният съд на щата Ню Йорк отсъжда автентичността на крепостния акт, направен от Андрей Велички, определяйки имотите в Манхатън и на 50-та улица в Ню Йорк за собственост на Българската източноправославна епархия в САЩ, Канада и Австралия “за вечни времена”.

Заслугите на митрополит Андрей са много. Той е първият, който въвежда хоровото пеене в Българската православна църква. Като истински дипломат през 1945 година успява да убеди Вселенската патриаршия да вдигне достопочалната схизма. Заедно с още двама архиереи получават Томоса и подписват специален протокол за българските църковни работи, който е валиден и до днес.

Когато всички връзки между двата воюващи блока през Втората световна война са прекъснати както по дипломатически път, така и по линията на Червения кръст и Червения полумесец, църквата работи активно за помиряване на света чрез митрополит Андрей. Той влиза в контакт с най-известни личности от световен мащаб. Рузвелт, Хемингуей, Айнщайн – това е малка част от световния елит, с който работи митро-

Андрей Велички бракосъчетава Симеон Втори с Доя Маргарита Гомес Асебо в православния храм “Св. Варвара” във Вевей – Швейцария

полит Андрей, защитавайки измъчена Европа. През 1946 година съдейства двете семейства – на италианския крал и семейството на дъщеря му, българската царица Йоана, да бъдат приютени в Египет от крал Фарук.

“ПАТРИОТ И В ГРОБА – ТОЙ Е ГЕРОЙ НА БЪЛГАРИЯ”

Това са думи на следващия митрополит на Америка, Канада и Австралия, митрополит Йосиф. В спомените си той разказва, че животът на великия Дядо Андрей напомня живота на Христовите ученици.

“Той е въплащение на идеалната честност. Не трепва пред трудностите и остава смел пред страха на другите. Винаги е стоял горд пред падението на низшите. Величествен пред жалките фигури, той е пълно въплащение на разбирането на апостол Павел, че епископът е добър войн Исус Христов”.

Още приживе митрополит Андрей завещава на сънародниците си следното:

“Аз съм веруещ и религиозната мистика най-много ми допада.

Моят съвет към вас е този:

“Недейте говори за никого лошо; не слушайте нищо лошо и не виждайте нищо лошо.

Говорете, слушайте и гледайте само доброто.

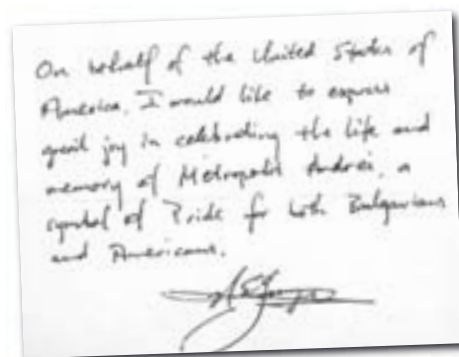
И Бог ще ви даде благодат.”

Последното желание на митрополит Андрей - да бъде погребан във Врачешкия

манастир, не е изпълнено. Отецът е погребан в Търговище. Днес родолюбивите и признателни негови съселани правят постъпки пред Светия синод тленните останки на митрополита да бъдат пренесени в светата обител на манастира “Св. 40 мъченици” във Врачеш.

Наскоро във Врачешкия манастир се проведе тържество, посветено на предстоящата 100-годишнина от рождението на митрополит Андрей (2006).

Сред официалните гости бе и Ник Грейджър, отговарящ за религиозните въпроси и правата на човека в американското посолство в България, който бе любезен да напише за списание “Българи”: “От името на САЩ искам да изразя голямата си радост от отбелязване живота и паметта на митрополит Андрей, един символ на гордост за българи и американци”. ■

Факсимиле от Ник Грейджър